

Максим Галіченко

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії,
соціології та соціальної роботи
(Херсонський державний університет)*

РЕФОРМА ЦЕРКОВНОГО КАЛЕНДАРЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Проблема реформування церковного календаря має довгу історію, яка сягає XVI століття. Після впровадження у 1582 році григоріанського календаря християни східного та західного обрядів почали святкувати найбільші християнські свята нарізно [6, с. 200]. Дискусія стосовно календарної реформи була однією з центральних тем української полемічної літератури. Важливість цього питання підкреслює той факт, що при укладанні Берестейської церковної унії 1596 року представники колишнього православного духовенства відстояли право на збереження юліанського календаря в Українській греко-католицькій церкві. Поступово юліанський календар став одним з чинників, що стояв на заваді окатоличенню та ополяченню українського населення. Так спроба єпископа Григорія Хомишина у 1916 році запровадити григоріанський календар була розкритикована національною інтелігенцією як шкідлива для української справи [5, с. 425].

Календарне питання гостро стояло і перед українською діаспорою. Юліанський календар став чинником збереження етнонаціональної ідентичності українців у США, Великій Британії, Австралії. Саме на підставі розходження у календарному питанні патріархом Йосифом (Сліпим) були утворенні патріарші парафії УГКЦ у США та Англії. У США це були парафії свв. Володимира і Ольги в Чикаго (Іллінойс) і Святої Трійці в Силвер-Спринг (Меріленд); в Англії – громада в Лестері [1, с. 346].

Після здобуття незалежності України почався поступовий процес трансформації УГКЦ з західноукраїнської до загальнонаціональної церкви. Цьому сприяло перенесення адміністративного центру з Львова до Києва. Проте, така діяльність створила нові проблеми, які переслідують УГКЦ досі. Однією з цих проблем є саме календарне питання.

УГКЦ перебуває між Римо-Католицькою та православною церквою. Будучи частиною Римо-католицької церкви вона повинна була б поступово перейти на григоріанський календар. Це б дозволило уніфікувати святкування основних християнських свят її вірними як на території України, так і діаспорі. Адже як зазначають Тарас Гринчишин та Михайло Димид, УГКЦ не має повної влади навіть в межах сучасної України (Мукачівська греко-католицька єпархія має власне незалежне управління), а більшість громад у діаспорі належать або до місцевих громад Римо-Католицької церкви, або підпорядковуються її загальній юрисдикції [1, с. 359]. Проте, частина греко-католиків в Україні прагне до єднання з православними для створення Помісної церкви в Україні. Це не дозволяє відмовитися від юліанського календаря і опосередковано

робить УГКЦ заручницею календарної реформи, яку має пережити українське православ'я.

Україно-російська війна стала каталізатором для проведення календарної реформи. Відповідно 1-2 лютого 2023 року на 93 сесії Архієрейського Синоду УГКЦ було ухвалено рішення про перехід з 1 вересня 2023 року на новий стиль для нерухомих свят із збереженням чинної Пасхалії. Відповідно до цього рішення, вже з 1 вересня цього року всі нерухомі свята УГКЦ в Україні святкуватиме за новим стилем. Зокрема, Різдво Христове – 25 грудня, Богоявлення – 6 січня, Благовіщення Пресвятої Богородиці – 25 березня, Покров Пресвятої Богородиці – 1 жовтня, Святого Миколая – 6 грудня тощо [2]. Таким чином було розпочато перший етап календарної реформи УГКЦ, яка триватиме до 2025 року. Саме такий перехідний період визначено для тих громад, які не готові наразі відмовитися від юліанського календаря. На думку Блаженнішого Святослава, це допоможе уникнути зайвих розколів та чвар, а також врахує місцеву специфіку окремих регіонів нашої країни [4].

Другий етап календарної реформи пов'язаний з вирішенням питання стосовно святкування Великодня та сумісних із ним свят. Блаженніший Святослав має надію, що до 2025 року (1700 річниці Нікейського собору) православна та католицька церкви узгодять дату святкування цього важливого для кожного віруючого свята [4]. Відповідно у 2025 році повинно бути завершення перенесення рухомих свят в УГКЦ. Таким чином, зараз УГКЦ здійснює перехід не до григоріанського, а до новоюліанського календаря за яким з 1923 року живе більшість православних церков світу [5, с. 424].

У зв'язку з цим постає низка нових проблем. По-перше, бажання узгодити святкування Пасхалій повинно сприяти налагодженню співпраці між УГКЦ та ПЦУ. Але наразі і цим ми маємо проблеми. Вони пов'язані з тим, що на зустрічі у грудні 2022 року керівники УГКЦ та ПЦУ домовилися спільно рухатися на шляху реформи церковного календаря. В результаті у лютому 2023 року УГКЦ ухвалила рішення про перехід на новий календар не чекаючи рішення ПЦУ, яке має прийматися в травні. Окрім того у плані проведення календарної реформи церкви рухаються діаметрально протилежно: УГКЦ рухає реформу згори, визнаючи за громадами право на перехідний період, а ПЦУ – дає свободу приймати рішення громадам про перехід на новий календар, чекаючи коли рух знизу стане достатнім, аби його оформити рішенням Синоду [3]. Такі дії створюють напругу і підозри в міжконфесійних відносинах.

По-друге, рішення про перехід на новоюліанський календар продовжує епоху невизначеності УГКЦ стосовно її відносин з Римо-Католицькою церквою і може мати негативну реакцію від представників діаспори. Окремо варто зазначити, що політика Ватикана в контексті україно-російської війни викликає невдоволення у багатьох патріотично налаштованих греко-католиків, що змушує їх дивитися у бік ПЦУ. Саме тому ціна невдалої календарної реформи може бути для УГКЦ зовеликою. ПЦУ скоріш за все буде

рухатися досить обережно у цьому питанні узгоджуючи його з власним визнанням з боку інших автокефальних православних церков. Тим більше, що питання календарної реформи не вдалося узгодити на Всеправославному соборі 2016 року [6, с. 207]. Реформа церковного календаря буде мати значний вплив на майбутнє УГКЦ в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гринчишин Т., Димид М. Українська діаспора – католицька і православна. *Наукові записки УКУ. Серія : Богослов'я*. 2015. Вип. 2. С. 343-374.
2. Історичне рішення : УГКЦ в Україні переходить на новий календар. URL : <https://ugcc.ua/data/istorychne-rishennya-ugkts-v-ukrayni-perehodyt-na-novyuy-kalendar-2056/>
3. Постанова Священного Синоду про порядок надання благословення парафіям та монастирям на використання новоюліанського календаря. URL : <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/postanova-svyashhennogo-synodu-pro-poryadok-nadannya-blagoslovennya-parafiyam-ta-monastyryam-na-vykorystannya-novoyulianskogo-kalendar-2056/>
4. Про календарну реформу УГКЦ : подробиці від Глави Церкви Блаженнішого Святослава. URL : <https://ugcc.ua/data/pro-kalendarnu-reformu-ugkts-podrobytsi-vid-glavy-tserkvy-blazhennishogo-svyatoslava-2069/>
5. Сапеляк О. Двокалендарність в Україні : витоки і сьогодення. *Сучасна українська нація : мова, історія, культура* : матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю 16 березня 2016 року з нагоди 15-річчя кафедри українознавства / Наукові редактори : проф. Чоп'як В. В., проф. Магльований А. В. Львів : Друкарня ЛНМУ імені Данила Галицького. 2016. С. 424-426.
6. Скрипнікова С. Проблема уніфікації календарних стилів у сучасному Православ'ї. *Історія релігії в Україні*. 2016. Вип. 26 (2). С. 199-210.